

ЛІТАРАЛЬНІК

2001

Літаральнік не любіць беларусаў, любіць беларусак.

Закаханы ён у пані Чуму і пані Халеру. Выбраць лепшую паміж спадарыняю Ха і спадарыняю Чу немагчыма.

Пані Чума — чуйная, чыстаплотная, чараўніца чартавокая.

— Што табе падабаецца? — цалуе Чуму Літаральнік.

— Як ты мыеш мне ногі.

— Астатняе не падабаецца?

— Падабаецца, але тое, што ты мыеш мне ногі, падабаецца найбольыш.

Не любіць Літаральнік брудныя ногі. Не можа ка-
хацца, калі ў жанчыны чорныя пяты. Ён разумее ста-
ражытных кітайцаў, якія забінтоўвалі жаночыя ступа-
кі і выключалі саму магчымасць бруду на нагах.

Пакамечаныя ісціны і прасціны. Алкагольная
аголенасць. Скасабочаная свядомасць. Бессаром-
ная пані Чума:

— Скажы, што любіш мяне.

— I love you.

— Яшчэ скажы, што лавіш мяне.

— Лаўлю.

— А можна яшчэ раз паслухаць, як ты кажаш:
«I love you»?

— Можна, можна... Люблю, лаўлю, лю-лі-лю...

— І я цябе злаўлю.

* * *

У шапіку Літаральнік бачыць пакунак з трывма прэ-
зэрватывамі і надпісам Natali. Ён думае пра яе, пра

сваю беларуску, пра пані Чуму, ненатольныя думкі: «Секс праз кандом пазбаўляе прагі, але не наталяе. Божа, наталі мяне і пані Чуму, маю Карапеўну».

* * *

Прачынаецца Літаральнік і бачыць побач з сабою не спадарыню Чуму, з якой клаўся, а гару цеста. Адмаўляеца верыць вачам, хаваеца ў лазенку, становіцца пад ледзяным струменем і змывае з вачэй малапрыемнае відовішча. Кліча яе. Мыє прахалоднай вадою. Беларуска робіцца стрункай, чыстай, яе скура рыпіць пад ягонымі далонямі. Закаханаецца вяртаемца.

* * *

— Здохні, сука! Здохні, сука! Здохні, сука!!! —
кляне і кляне Літаральнік пані Чуму.

Нешта іскрыста-чорнае вылятае з яго, мкне праз увесь горад у бок пані Чумы і знаходзіць яе... Так!

Ёй робіцца кепска. Яе пакідаюць сілы. Яна тэлефануе мужу. У яе яшчэ ёсьць муж. Прыйзджае, забірае.

А ўсё з-за таго, што Чума здрадзіла яму. Злюбілася з ягоным сябрам.

Злуеца Літаральнік і працягвае кляцьбу:

— Здохні, Чума! Чума...

* * *

Часцяком Чума робіць Літаральніку балюча. Падчас кахання называе імем былога, але вечна прысутнага мужа. Яны не цёзкі.

Яна можа атрымаць пасылку з бікіні ад нямецкага каханка. Чу можа! Атрымліваець майткі са станікам яны будуць разам на галоўпаштамце. Яна скажа, што прыйшлі даокументы, пакет з запра-

шэннем у Польшчу. Літаральнік запярэчыць, што прыйшлі майткі ад каханка.

— Не! — яна пачырванее.

Яны атрымаюць ружовую бялізну.

Яна можа пакусаць яго, разадраць скуро пазног-циямі... Чу можа!

Балочыя ўзаемаадносіны.

* * *

Знаёмства?

Чума ведала яго раней, чым ён яе. Ведала па творах і па выступленню ва ўніверсітэтце. Яна і пытанне задала:

— Ці праўда тое, што пішаце?

— Вядома, праўда! — ён так адказвае.

Ну, не скажа ж, што ўсё напісане — мана.

Ён не помніць таго пытання, канкрэтна Чуму не памятае. Спрыбы згадаць яе прывялі толькі да таго, што яе сучаснае каралеўскае ablічча ён уста-віў у тагачасны кантэкст, падмяніў рэальнасць уяўленнем. Зняў міні-кліп для аднаго гледача. Зна-ёмства як такога не было. Яны існавалі ў паралель-ных светах, пакуль не пакахаліся. Яны закахаліся, а потым пазнаёміліся.

* * *

Ёсць пагляды, якія забіваюць каханне. Адкуль бярэцца гэты празрысты пагляд? Гэты вульгарны голас? Гэтыя абразлівыя інтанацыі?.. Такая яна — чартавокая Чу.

— Ты не маеш права на мяне крычаць!

— Я не крычу.

— Крычыш!

— Не крычу.

— Крычыш! Кры-чыш! Кры-ЧЫШ-Ш-Ш!!!

— Не кры-ЧУ!!! — Літаральнік бразгае дзвярыма.

* * *

У тэлефоннай будцы пякельна.

- У маёй кахранкі месячныя.
- Выдатна, — у Чумы ледзяны язык.
- Ты так далёка...
- Не я далёка, а ты з кахранкавымі месячнымі.
- Не злуй...
- Мая парада: ператварыся на час месячных у вупыра і смакчы кроў! Вуе!

Яна — жорсткая, а ён — цынічны.

Тэлефонная будка, што насупраць могілак, самая пякельная на ўсім Міжземнаморскім узбярэжжы нават уночы, але каля яе ніколі няма чаргі.

- Гэта я.
- А гэта я, — у Чумы сонны настрой, чуваць, як яна пазахнула.
- Сумую без цябе...
- Ты зноў сярод ночы па могілках швэндаешся?
- Не па, а каля...
- Страшна?
- Зусім не. Мёртвых не трэба баяцца. Варта асцерагацца жывых. Асабліва журналістаў, такіх, як твой знаёмы рэдактар Су.
- Пагавары, пагавары... А Су возьме і напіша пра нас у газеце.
- А я ў суд.
- А я ў судзе скажу, што мы з табою кахранкі ўжо шэсць гадоў.
- Сем, сёмы год мы каҳаемся...

* * *

Парк. Вавёрка на вярбе.

- Як цябе клікалі ў дзяцінстве? — Спадарыня Чу падобная да Снежнай Каралеўны.

Літаральнік скараецца, называе сваё сапраўднае імя ў такім ласкава-прытарным варыянце, што хочацца выплюнунуць язык.

— Не-е-е... Ты мне сваю мянушку скажы...

Мянушки горшыя за памяншальна-ласкавы варыянт пашпартнага імя. Літаральнік гідзіцца і называе адну мянушку са школы — Біблік, адну з дзіцячага лагера — Мамачка, і з вучэльні жывёльна-абразлівую не ўтойвае — Пляскагуб...

— Во! А мяне клікалі Белкаю. Я — белая. Я — беларуска. Я — Bel and Ka. Калі хочаш, можаш зваць мяне Белкаю. Мне падабаецца.

Настаўніц па мове і літаратуры зазвычай кличуць Белкамі. Рускамоўныя думаюць, што гэта вавёркі, як на камяка Коні думаюць, што ён Конеў, а ён — Вавёрчын. Konі па-камяцку — вавёрка.

— Давай я буду называць цябе Вавёрка.

— Не, я — Белка!

* * *

Хто такі Літаральнік? Сапраўды, навокал Чума, Халера, Ліхаманка, Трасца... У такім разе ён — вірус кахання. Вось удыхнула жанчына водар ягонай квецені і закахалася. Акрамя віруснасці ў ім ёсьць лірызм. Ён — лірык, ён — любы, люстры, лабірынтыны, ласкавы. Ён — спадар Лі, герой літаральны.

Ён на памежжы, на ўзбярэжжы, там, дзе сыходзіцца мора і зямля, хваля і пясок, дзе шуміць жыццядайнасць поўная малюскаў і сонечнасці.

* * *

Дождж. Моцны. Літаральнік трymае парасон над сваёй маці.

— Ты як не ў сабе, — кажа яна.

— Жанчына.

- Ты яе любіш?
- Я ўсіх люблю. А цябе, мамачка, найболыш.
- Не можаш яе пакінуць?
- Не могу.
- А ты спрабаваў?
- Дзесяць разоў.
- Паспрабуй адзінаццаты...
- Канешне, мамачка, паспрабую. Яна прыходзіць у сны. Яе шмат. Яна раскладаецца на фантомы. Яна становіцца на дарозе, калі я еду на машыне. Машына збівае яе, а праз кіламетр яна паўстae ізноў. Яна стаіць каля майго ложку. Яна выходзіць мне насустрach з падземных пераходаў, з пад'ездных дзвярэй... Я пакутую, мама. Гэта форма хваробы. Табе цяжка, мамачка?
- Так.
- Мы абыдзем квартал і вернемся. Дожд় вельмі моцны.
- Схадзі ў касцёл.
- Я не веру, мама.
- Ты проста схадзі ў касцёл ці ў царкву схадзі, дзеля мяне.
- А свечку трэба ставіць?
- Не трэба. Схадзі, пасядзі ў касцёле.

* * *

Чума, Чума, Чу... Цяпер і Халера. Ягоная спадарыня Ха. Ягоная пані Халера. Яна халерычная, хахатлівая, хімерычная, хуткая, хвацкая, хіцвая, хіжая, хімічная. Ха такая. Беларуска з чорнымі халляцкімі бровамі.

- Ты будзеш яшчэ каву?
- Буду. Мы столькі кавы з табой п'ем, проста жах.
- Не кажы. Можна я схаджу ў прыбіральню?
- Нельга.
- ?

- Ідзі, ідзі...
- Ты першая, хто забараніла мне пайсці ў прыбіральню.
- У цябе няма пачуцця гумару.
- Калі хочацца ў прыбіральню, пачуццё гумару знікае.

* * *

Калі ёсць Халера, нашто яму Чума? Лагічна!

- Не тэлефануй мне больш. Не прыходзь да мяне. Мы не будзем сустракацца.

Маўчанне.

- Ты, чуеш?

Цішыня.

- Вуе.

* * *

Халера яму таксама сніцца. Вядзьмарка паляштуцкая, Прынцэса балотная. Стайць у прагале дзвярэй. Яна — чорная жанчына. Яна ў светлым прагале. Усё адно, яна сонечная. Чаму ў снах яна такая чорная? Спытаць?

- Ты мне сніўся, — Халера апярэджвае Літаральніка.
- Мы зайліся...
- Не!
- А чым мы зайліся?
- Мяне нібыта й не было, я толькі глядзела на цябе здалёк. Ты плыў у моры аголены.

* * *

Стадыён поўны дробных гандляроў і гандлярак. Прынцэса Ха намерылася купіць швэдар. Лі з ёй.

- Звычайна я не чытаю гараскопаў. А тут муж падсунуў астралагічны празноз на цэлы год. Мне

райлі займацца кар'ераю, толькі напрыканцы года
абяцалася каханне. Я патэлефанавала каханку...

— Халерыку?

— Ты ўвесь час хочаш пралічыць сітуацыю.

— Ты патэлефанавала не Халерыку.

— Я набрала нумар не Сангвініка і сказала, што
нашых сустреч больш не будзе.

— Ён?

— Ён, ён — паштальён. Кар'ераю я занялася.
Тут восенЬ і каханне. Мне так добра, што я пача-
ла чакаць нечага кепскага. Са мною так заўсёды.
Калі добра, і я скажу: «Божа, як мне добра!», лам-
лю нагу. Аднойчы паглядзела на неба і сказала:
«Божа, як добра!» — і аступілася. Прыкульгала да-
моў. Дзень трывала, два... Паскаcala на адной на-
зе ў бальніцу. Пералом. Нельга казаць: «Божа, як
добра!». Няма добрых швэдраў, пайшлі з гэтага
паганага стадыёна.

— Ты ведаеш, што такое каханне?

— Ведаю.

— Што?

— Калі жанчына хоча нарадзіць ад мужчы-
ны — жаночае каханне. Калі мужчына можа
спаць толькі з адной жанчынаю — мужчынскае
kahанне.

— Ты стэрылізавала мужчын.

— А што па-твойму каханне?

— Калі не хочаш бачыць сны, бо яны горшыя
за рэальнасць, гэта каханне.

* * *

Ноч. Мост. Пранізлівы бляск трамвайных дра-
тоў і рэек.

— Не магу табе прапанаваць выйсці за мяне
замуж, не магу папрасіць нарадзіць дзіця, не ма-
гу... Нічога не магу, акрамя як запрасіць разам
памерці.

— Памерці разам? — сур'ёзна перапытала Принцэса Ха.

— Так, — ненастойліва засведчыў Лі.

— Я падумаю, — зусім сур'ёзна прашаптала яна.

— Падумай і ўяви.

* * *

Новая кавярня са стыльнай музыкай. На Ха аблонька — чырвона-кроўны швэдрык. Лі ў гарнітуры, пад гальштукам.

— Так здарылася, што я вымушана была перачаваць адну ноч у чужой сям'і. Муж з жонкаю — далікатныя людзі, за вячэраю начаставалі мяне віном і марозівам. Прыйбраў ся сталі. Селі на канапу і ўключылі відык, а там порна. Сядзім і глядзім. Не вытрымліваю і кажу: «Такое смачнае было марозіва, хачу яшчэ!». «Калі ласка!» Пакуль я ела на варэльні, муж схаваўся ў спачывальню, а жонка пераставіла касету. Глядзім і сядзім. Лесбійскія гульні ружавеюць. Не стрымліваюся, кажу: «Такое смачнае марозіва. Хачу яшчэ. Толькі не ружовага, а блакітнага!» «Калі ласка! А ты не захварэеш?» «Не-е-е...» Давялося з'есці паяўядра марозіва.

— Можа, лепей было пазаймацца сексам і спаць, чым жэрці марозіва?

— Пэўна, лепей. Секс не такі страшны, як каханне. Адзін паэт закахаўся ў мяне. Не смейся...

— Чаму адзін?

— Мілы, ты хочаш паслушаць яшчэ адну гісторыю?

— Канешне...

— Ён пачаў піць, пачаў званіць пасярод ночы. У мяне муж, сын, сям'я... — Вочы пані Халеры загарэліся, гонар за сябе каханую іскрыўся бенгальскімі агнямі.

Лі заўсіміхаўся.

— Перастань смяяцца. Зусім невясёлая гісто-

рыя. Дайшло да таго, што паэт напіўся ў кумпаніі мастакоў і парэзай вены. Кроў. Урачы. Ягоная маці да мяне прыйшла прасіць, каб я выйшла за паэта замуж. Паабяцала любіць майго сына. Вар'ятня. Нечакана да паэта прыйшла жыць мастачка, якая выклікала ўрачоў. Прыйшла і сказала: «Я тут пажыву!» У першую ноч яны пацалаваліся, у другую спалі разам, а праз тыдзень ён сказаў, што жэніцца. Камень з душы. Сын у іх нарадзіўся, і назвалі яны яго, як майго. Нашто?

— Выдатны хлопчык, — развесяліўся Лі, — я яго добра ведаю. Жывы. Ён з канструктара сабраў крыж і Хрыста на ім. А ў Хрыста вялізны чэлес, які можа ўздымашца і апускашца. У 6 гадоў можна рабіць такія скульптуры.

— Табе ж не 6.

— І табе не 16, міная.

— Мне не 16, але я пад кантролем, муж 10 разоў спытае, куды я пайшла, калі вярнуся, хто мяне дадому правядзе... Сябры? Якія сябры? Ёсць ён, і гэтага дастаткова. Сябры — нерацыянальная страта часу. Сняданак, абед, вячэра — мае заняткі. Таму нам трэба ісці.

* * *

З Халерай Літаральніку выдатна, але без Чумы яму няўтульна.

— Гэта я.

— Канешне, ты, а хто яшчэ...

— Ты цяжка дыхаеш...

— Я толькі вылезла з душа і выціраюся.

— Ты голая?

— Цалкам.

— Выцірайся, я патэлефаную праз 6 хвілін.

Ха-ха-ха. Чу-чу-чу.

— Выцерлася?

— Так.

— Апранулася?

— Трусы і маечка.

— Азылілася на мяне?

— Што на цябе крыйдзіцца. Ты такі, які ёсць.

Маё жыццё такое, якое ёсць. Я ўспрымаю цябе як дадзенасць.

— Як рэч?

— Чаму ты не пакінеш мяне? Памерла і памерла. Я не ведаю, пра што з табой гаварыць. Што ні скажы, усё абарочваецца супраць мяне.

— Ты даўно не гаворыш са мною.

— Правільна. Расказала табе пра Су і кахранку, а ты распавёў усяму гораду. Усе смяюцца, а мне плакаць хочацца.

— Толькі ты не плачаш. Ты з раніцы да ночы займаешся паўпалітычнай, паўкрымінальнай, паўдзікай дзеянасцю. Твае сябры-кіравальнікі прадаюць Радзіму за б умоўных грошовых адзінак у гадзіну. Ты не гаворыш са мною пра іх, ты не гаворыш са мною пра сябе, пра свайго кахранка пшэка-prusачынага паходжання, пра свайго былога будучага мужа з венерычнымі хваробамі, пра здарэнні-падарожжы, пра агентаў-гасцей...

— У нас розныя погляды на жыццё. Мне не падабаецца, калі ты называеш мяне «жанчына-паліцыянт». Не... Табе звоняць у дзвёры?

— Так. Не забывай мяне. Я буду тэлефанаваць.

— Выкінь ты мяне са свайго жыцця. Табе звоняць...

— Не выкіну... Ведаеш чаму цябе называюць Белка?

— Я — белая.

— Белых шмат. А ты, калі злуешся, моцна змяняешся. Твае блакітныя вочкі святлеюць, робяцца халоднымі і празрыста-белымі, ты пераўтвараешся ў белы лёд.

— Я рэдка злуюся.

— Дастатковая ўбачыць адзін раз, каб спалохацца і назваць цябе Белка.

- У такім разе я — Снежная Карапеўна.
— Ты — Белая Карапеўна, Беларуская Карапеўна...
Званіць у дзвёры перасталі.

* * *

Сквер закінуты, непрыбраны, поўны сухіх галінак і жоўтага лісця. Лі цалуе Ха. Ха цалуе Лі. Па-ца-лун-кі.

— Цяпер я ведаю, за што цябе ненавідзяць... Ка-лі ты вучыўся, у вас на аддзяленні было тры дзяў-чыны, — Прынцэса Ха апранае меланхалічнае аблічча.

- Так, трыв: Прастуда Да, Ангіна Ла, Часотка Ма.
— Ты ўсіх ператрахаў.
— Я любіў іх, я хварэў на іх.
— А колькі ў вас было мужчын?
— Чалавек 30—40.
— Яны ўзненавідзелі цябе.
— Так, — меланхолія ахапіла і Літаральніка.
— Му-у-ур! Я тут. А ты дзе?
— Ты ведаеш, што такое іпатэка? Іпатэка — крэдыт на капітальнае будаўніцтва. Мужчынскі за-нятак — будаваць. Гэта лепш за гендэрныя прабле-мы і дыскурсы ў міжполавых дыскусіях. Мур-мур-мур... І я тут.

Лі цалуе Ха ў вуха. Ха цалуе Лі ў вусны.

— Мне пачынае надакучваць наш серыял, — Ха спрабуе вярнуцца ў меланхолію. Лі не дae:

— Мяне заўсёды цікавілі серыйныя злачын-ствы.

— Ты мне зноў сніўся. Я згубіла цябе. Мы разам прыйшлі ў краму, і я цябе згубіла. Раней я ўжо сніла гэтую краму. Мы куплялі посуд сіні з жоўтым, шкля-ны. Калі надышла чарга плаціць, ты знік. Ты прapa-даеш у маіх снах. Дарэчы, муж купіў мене гэтым по-суд. Не ў сне, а ў рэальнасці. Сіні з жоўтым.

* * *

На стале ляжыць дыння, якую прынесла Ліхаманка, Княгіня Ка.

— Забяры гэту дынню сабе, — кажа Лі да сакратаркі На.

— Я не магу забраць дынню, якую падарыла Вам Ка.

— А мне не хочацца есьці дынню, якую падарыла мне Ліхаманка.

— Яна Вам праста так падарыла дынню.

— Не праста так.

— Вы расстроіліся.

— Прынцэса і Каралеўна вельмі не любяць жанчын, што дораць мне дыні.

— Выдатна! Яны перажываюць за Вас. Яны любяць Вас.

— Рэж дынню.

— Не ўмею.

— Дай нож, — Лі злосна кроіць залаты эліпс.

— Вы так роўна рэжаце.

— Усё жыццё толькі і раблю, што рэжу, рэжу, рэжу...

— Такія апетытныя кавалкі.

— Еш.

— Не вельмі салодкая дыня.

— Калі зноў прыйдзе Ка, скажаш: дыня трапілася несалодкая.

— Xi-xi-xi...

* * *

Кабінет. Кнігі. Пані Ка ставіць локці на стол Лі.

— Дзякую за дынню, — раўнадушна кажа ён.

— Пакаштаваў?

— Не, яна ў лядоўні ляжыць. Я ўсё збіраўся табе патэлефанаваць і сказаць: «Дзякую за дынню».

— Я не вельмі замінаю?

- Не.
- Ты скажы...
- Я скажу.
- Можна пытанне?
- Давай.
- Калі ты пішаш?
- Калі, ка лі, калі піша спадар Лі? У самалёце. Там ёсць столік адкідны. Сядаю і пішу пра каханне.
- Кайф — пісаць пра каханне ў самалёце!

* * *

Ёсць стан, калі для Лі няма розніцы паміж мёртвым і жывым, каханым і ўзnenавідным. Мройна-туманная адрошана сць ахоплівае яго. Пачынаюцца размовы з татам-нябожчыкам. Шэпчацца прызнанне ў каханні да дзяўчынкі, якая даўно вырасла, пасталела, нарадзіла дачку, кінула мужа, знайшла сабе сужыцеля-алкаголіка, спілася разам з ім у брудным Падмаскоўі, захварэла на рак стравініка і памерла. Яе спалілі, а прах развеялі ўздоўж шашы Мінск–Магілёў. Лі шкадуе пра спатканне, калі яна аголеная разгульвала па майстэрні, а ён маляваў і неяк забыўся прызнацца ёй у каханні. Спадарыні Рак няма. Лі шкадуе Ра.

* * *

Тэатральны сквер. Фантан — хлопчык з лебедзем. Лі з Ха.

— Ты мяне не бачыш. Табе здаецца, што я тут, побач, прыціскаюся, прыгортваюся... Для цябе я далёкая. Таму ты дорыш мне кніжачкі, на-дзяваеш на мой нос свае акуляры, кепку сваю, свой шалік... Ты нібыта каменьчыкі кідаеш у калодзеж, слухаеш і глядзіш: «Ці глыбока, ці далёка да вады?». Я тут.

- Вось табе слоўнік па постмадэрнізме...
- Ён дарагі? Колькі?
- Калі даведаўся пра кошт, я сказаў гандлярцы: «Што не зробіш дзеля любай жанчыны, нават кнігу паскудную набудзеш за неўябенныя грошы!»
- Так і сказаў «неўябенныя»?
- Не. Варта было б расказаць, як паабяцаў падарыць табе слоўнік, які ты мусіш адаслаць у Лапландью дваім сябрам-гомасексуалістам. Такім міленькам гномікам, якія пакінулі свае сем'і і нават дзяцей, якія жывуць разам і вельмі любяць мастацкую літаратуру, якія перакладаюць навелку Лі пра педафілку на блакітна-латгальскую мову. Галоўнае... Яны закахаліся ў цябе. Два геі ўцюрыліся ў беларуску. Ты піла на паты ў Рызе з белпээтамі і латышлітаратарамі...
- Я пяткаю зламаю твой нос.
- Ты легла з імі ў ложак, з абодвумя гномікамі.
- Яшчэ слова...
- Між вамі нічога не было. Пачуцці выпарыліся ад сітуацыйнага напалу. Мой нос пераламаўся без цябе, без постмадэрнізму, без латышскіх геяў, закаханых у маці-Беларуску. Толькі не паказвай ім свае дзіцячыя фотакарткі.

* * *

Лі і Ха ў каланадзе Акадэміі навук.

- Муж мне гаворыць: «Задзяўбала ты мяне сваім спадаром Лі!» А я кажу яму: «Што ты хочаш, я з ім не сплю! Я сплю з табой!» «Ты спіш адна!» — сказаў ён.
- Ты спіш адна?
- Я не высыпаюся з ім. Яму трэба абняць мяне, прыціснуць да сябе і так спаць, каб я ўся-уся належала толькі яму. А ён апошнім часам стаў такі цяжкі. Ён у мяне хатні. Ён сядзіць за кампютарам

24 гадзіны ў суткі. Я люблю спаць з кніжкамі, пад тоўстай-тоўстай коўдрай...

— Ты спала з маёй кніжкай?

— Так, мілы.

Ха з Лі не могуць развітацца. Халера спявае далей:

— Я перастала падабацца сабе...

— Ты — Прынцэса.

— Ты заўважыў, што я не нашу кароткіх спадніц. У мяне многа кароценъкіх і найкарацейшых спаднічак, але мне не падабаюцца мае ногі. Аднойчы я галіла ногі і парэзалася. Муж страшэнна не любіць розныя драпіны, парэзы. Кроў яго палохае. Я старанна хавала шнар. Ад цябе хочацца схаваць усё: ногі, профіль, мае блакітныя вочы...

— У цябе хіба вочы блакітныя?

— Паглядзі.

— Сапрауды, цёмны блакіт.

— Мой профіль табе не падабаецца, нос не падабаецца, і яны перасталі падабацца мне. Уяўляеш?

— Рукі! Табе падабаюцца свае рукі?

— Рукі падабаюцца.

— Хоць нешта.

* * *

Ха смяецца. Лі любіць, калі беларуская Прынцэса смяецца. Гучна, шчыра, раскавана... На ўвесь пакой, на ўсю кватэру, на ўвесь дом, на ўвесь касцёл, на ўсю царкву, на ўвесь горад, на ўсю Беларусь ад неба да неба...

— Не смяшы мяне. У мяне будуць зморшчынкі вакол вачэй.

— Люблю, калі ты смяешся. Падабаецца твой смех.

— Ты бываеш мілым. Му-у-ур!

* * *

Пляц Перамогі. Бар Star. 11 раніцы. Ветраная со-
нечнасць. Ветрана. Кава пад парасонам. Лі дастае
фотакартку: ён аголены на беразе мора з накіну-
тым на плячо ручніком. Картка чорна-белая. На ёй
не відаць пяшчотнай блакітнасці неба, бэзавасці
мора, залацістасці пяску, вохрыстасці скалаў, цеп-
лыні адценняў далёкага горада, бронзавасці цела.
Фота — сціллы ценъ падзеі.

- Што? — у Ха зрэнкі на ўсе вочы.
- Падабаецца?
- Чэлес закрыты ручніком. Нашто ты мне па-
казаў здымак?
- Ты прыслала мне па Інтэрнэце калаж са сваім
партрэтам, а я паказваю свой партрэт.
- Паглядзела.
- Я закахаўся ў цябе.
- Міла.
- Толькі спаць з табою я не буду.
- Як і ўсе. Ты такі, як і ўсе. Па-першае, табе ні-
хто не прапаноўваў класціся ў ложак, па-другое,
ты будзеш са мною спаць. Будзе халодна. Мы за-
мерзнем і не заўважым, як апынемся пад коўдраю.
Трэба будзе сагрэцца.
- Яшчэ далёка да халадоў.
- Блізка.

* * *

Прыпынак метро Акадэмічная.

— Моцна залежу ад месяца. Ты не ўяўляеш... Фі-
зічна змяняюся. Калі маладзік — улажу ў станік пер-
шага памеру, падчас поўні і чацвёрты замалы.

«Не ўлазіць яна ў першы памер. — Лі маўчиць. —
Зрэшты, калі яна Прынцэса, яна сапраўды крохкая,
а калі яна Халера, памер непамерны».

— Цябе не было тры дні... Думаю: яго няма два

дні! Як доўга! Я зразумела, што такое вечнасць...

Смех, смех, смех...

Зрэнкі на ўсе вочы. Атрапін.

* * *

У слухаўцы Чу. Чуллівае муркатанне.

— Табе не здаецца, што нам трэба пагаварыць?

— Скажы куды, і я прыеду.

— Давай сходзім на каву, у наш бар...

Ганак кавярні Admiral.

— Думала, не прыйдзеш.

— Прабач. Аварыя на дарозе. Толькі каву?

— Крышачку цукру.

— А я буду сок...

Кавярня пустая і няветлівая.

— Яна адчапілася ад цябе?

— Не.

— Ты з ёй спіш? Толькі шчыра...

— Хто паверыць? Не сплю. Калі тое здарыцца,
ты першая даведаешся.

— Калі я зразумела, што ўсё, дык падумала: вы-
кінь свой гонар і патэлефануй. Выкінула гонар
у куток. Мне шкада нашых адносінаў...

— А мне як шкада... Табе падарунак.

— Каніфоль?

— Ангельскае мыла, анёльскае мыла.

— Я купляю для дачкі каніфоль, смычок націраць.

— Яна спытала, чаму я сустракаюся з табою 7 га-
доў і не ажаніўся.

— Чаму?

— Не ведаю. Думаю.

* * *

Ха засоўвае палец у рот да Лі.

— Твае вострыя зубы. Мне так хацелася пама-
цаць, наколькі ў цябе вострыя іклы.

- І як?
- Вострыя.
- А ў цябе?
- Калі ласка.

Лі кладзе палец у рот да Ха:

- Будзеш мяне кусаць?
- Калі папросіш...

* * *

— Я пранасіла свайго сына 11 месяцаў, пакуль мяне не разрэзалі. — Ха кладзе галаву на плячо Лі. — З цяжарнасцю таксама былі праблемы... Пачалося кроватычэнне. Доктарка сказала, што трэба дастаць спіраль. Дастаналі. А кроватычэнне не спынілася. Вярнулася, а яна кажа: «Ты цяжарная». Як?! Твая яйцаклетка выйшла, схавалася, апладнілася, пачакала, калі мы здымем спіраль, і вярнулася... Такое бывае? Адзін выпадак на 11 тысяч гадоў. Бездаганнае зачацце бывае раз на 5 тысяч гадоў. Тваё плячо якраз майго памеру.

* * *

— Чаму адключаны твой сотавы? Праблемы? —
Лі спачувае Ха.

— З Богам не дагаварылася.

— Я толькі хацеў сказаць, што вярнуўся. Калі захочаш нешта сказаць, я тут, а не захочаш, я ўсё адно тут, побач.

— Заўтра пазваню. Прабач.

— Адпачывай.

«Ці можна дамовіцца з Богам, каб не было на небе поўні? — пытаеца ў сябе Лі. — З Богам дамовіцца цяжка. З Богам праблемы. З Богам ва ўсіх праблемы. У Бібліі таксама праблемы з Богам. Бог не стварыў свет. Бог стварае свет. Бог не аддзяліў святыню ад цемры. Бог атдзяляе святыню ад цемры. Ён

стварае дрэвы, пташак і жывёлаў. Бог стварае чала-
века. Ён стварае кахранне тут і зараз, несупынна».

* * *

Часам беларускі распадаюцца ў свядомасці Лі на бясконцае мноства ablіччаў, і тады ён пакутуе, блытаецца ў імёнах, не знаходзіць сабе месца ні з імі, ні без іх. Не ведае: як ратавацца, дзе хавацца, як лекавацца... Раней ці пазней, гэта праходзіць. Яны збіраюцца ў свае ablіччы: адна Каралеўна, другая Прынцэса. У іх зноў з'яўляюцца твары і імё-
ны — Халера і Чума.

* * *

Кавярня Blues. Раней яна мела мянушку «Пінг-
він». Блюзмены лысыя, няголеные і бяздарныя. Лі
п'е гарэлку з пані Пнеўманіяю.

— Я хадзіла па Вільні і плакала. Я плакала, бо
ў мяне няма дзяцей. А ты думаеш, што я з Меланхолікам
разважала пра секс? Ды пра літаратуру мы
гаварылі, пра алкагалізм. Калі ў чалавека белая га-
рачка і яму ніхто не дапаможа — смерць. Мелян-
холік п'е і яшчэ працуе. Я б так не змагла. Ну, а што
ты так не ўмееш, дакладна ведаю. Першыя 50, і ця-
бе няма. Хіба не? Скажы, няўжо няма нічога акра-
мя еблі? Ты мудры.

— Ёсць.

— Што?

Лі падумаў: «Бог!», а сказаў:

— Літаратура, літасць і літаральнасць.

* * *

Лазенка Чу. У ванну набіраецца вада. Пах мар-
ской солі. Лі распранаецыца і заплывае ў гарачую вад-
касць. Вочы заплюшчваюцца. Relaxation.

- О-хо-хо! Я для сябе набірала ваду, — Чу скідае халат.
- Для нас.
- Зараз улезу... Слізка...
- Павярніся.
- А ты так зможаш?
- Нядоўга.

* * *

Варэльня. Водар кавы. Тыгтунёвы дым. Лі з Ха.

- У мяне шнап на шыі, каля патыліцы...
- Не відаць.
- Ружовы. Уважлівей паглядзі.
- Бачу. Ружовы.
- Вой, казытна... Я калі нараджалася, калі з'явілася напалову, гэта... гэта... як яе?.. Абвілася вакол шыі...
- Пупавіна.
- Во! Я пачала...
- Сінець.
- Ні туды, ні сюды. Доктар скальпелем рассёк пупавіну, шыю парэзаў. Бог не хацеў, каб я нараджалася. Лепш бы я не нараджалася.
- Табе колькі гадоў?
- Раней і я думала: «Колькі мне гадоў?»... Табе кепска?
- Мне добра.
- І мне... Можна, я пагладжу тваю шыю? Я даўно хацела пагладзіць тваю шыю.
- Канешне.
- Мы з табой не галодныя людзі.
- Канешне, не.
- Мы не будзем нешта там у кантэйнерах са смеццем шукаць.
- Не, канешне, толькі, як усе чалавекі, мы захочам паесці. Раней ці пазней.
- Можна не зараз?
- Можна.

- Можна, я падумаю?
- Падумай.
- Зашпілі мне станік, калі ласка.
- Можна праз хвілінку?
- Можна.
- Можна, я цябе пацалую на развітанне?

* * *

Пані Халера бярэ крэсла і прыстаўляе да крэсла Літаральніка. Ха прыстаўляе крэсла і сядзе. Бярэ руку Лі і лашчыць.

- А ў яго зусім іншыя пальцы. У яго доўгія, то-ненькія пальцы з доўгімі пазногцямі.
- Ты будзеш гладзіць ягоныя пальцы?
- Дай другую руку, а то яна пакрыўдзіцца, што засталася неаблашчаная.
- У вагоне яму дзвярыма прыцісне пальцы.
- Супакойся.
- Я толькі ўяўлю, як ты сядаш з ім у цягнік, і адразу бачу, як яму прышчаміла пальцы дзвяры-ма купэ. Яны такія цяжкія, з алюмініевым профілем. Чык — па пальцах...
- Ты патэлефануеш?
- Пані Ха кранае левую смочку спадара Лі. Там, дзе сэрца. Яно сціскаецца, як ад удара токам.
- Так. Патэлефаную. Ты будзеш жыць у яго, і ты надыкставала ягоны тэлефон.
- Не забудзеш?

* * *

Начны вакзал. Ён — Флегматык — чакае Ха, а бачыць яе з Лі.

- Ты едзеш з намі? — садысцкі голас.
- Еду, — па-мазахісцку адказвае Лі.
- У мяне ёсць палова бутэлечкі шампанска-га, — па-пшэцку кажа Флег.

— А ў яе для цябе бутэлька канъяку, я хацеў адпіць палову, але не адпіў, я арыгінальны і даз-воліў нашай Пані застацца з цэлай бутэлькаю. Я пайшоў.

* * *

Бацькоўская кватэра Лі. Чужая пасля смерці таты. Мама запарвае гарбату. Гаворка пра Ха.

— Яна неўраўнаважаная, як і ты. Яна табе не падыходзіць.

— Яна разумная.

— У цябе хапае і свайго розуму.

— Не буду ж я ўвесь час гаварыць сам з сабою.

— Можаш прыходзіць і гаварыць са мною. Наліць яшчэ гарбаты?

— Не.

— Яна непрыгожая. Яе маці была яркай жанчынаю. Яна добра жыла са сваім другім мужам. У іх павінен быў нарадзіцца хлопчык. Так страшна, калі памірае пры родах жанчына і дзіця.

— Ну, не плач, Ма... Тату нашага не вернеш. Я буду заходзіць, мы будзем піць гарбату і гаварыць.

* * *

Ноч. Не глыбокая. Чорная. Халодная. Лі нервуюцца.

«Патэлефанаваць, патэлефанаваць, патэлефанаваць... Зараз, зараза, заблытаўся, засяродзіся, давай...»

— Добры вечар...

— Ноч.

— Я хачу сказаць, што твая жонка закахалася ў мяне, і ты мусіш...

Муж Халеры кідае слухаўку. Лі тэлефануе, а той не бярэ. Тэлефануе. Тэлефануе...

Раніца. Хмурная. Суворая. Строгая.

— Не кідай слухаўку. Тое, што я казаў учора, магу сказаць сягоння. Ты бачыш, што адбываецца?

— Я не задумваўся, пакуль ты не пазваніў.

— А я задумваўся. У цябе сын і жонка, хай яны ў цябе і застануцца.

— Дзякую, што звоніш раніцай.

— Яе папярэдняя хлопчыкі — қрэтыны. Усе гэтывя Флегматыкі, Сангвінікі, Халерыкі — вырадкі.

— Ведаю. Яны постказлы.

— Я прости. Раблю папросту. Свет прости, ён створаны простымі людзьмі для простых людзей. Што табе яшчэ сказаць?

— Не ведаю. Дзякую, што сказаў.

* * *

Начны горад пасля дажджу. Пані Чу, пан Лі і чорны пудзель.

— Больш ідыёцкай размовы ў майм жыцці не было.

— Чаму ідыёцкай?

— Два мужчыны, муж і каханақ, абмяркоўваюць па тэлефоне былых палюбоўнікаў жонкі і каханкі.

— Я не каханак.

— Якая розніца, спаў ты з ёю ці не спаў. Тое, што ты робіш, у сто разоў горш, чым праста спаць. Ты распісваеш сцэнары, а потым разыгрываеш сцэны. Табе ўвесь час не хапае драматызму. Я для цябе занадта спакойная, занадта павольная, ціхая... Ты правакуеш жанчын на мярзотныя ўчынкі. Ты з захапленнем распавядаеш, як жанчыны біліся з-за цябе. Як пабіліся на ганку тэатральнага інстытута, як пабіліся падчас танцаў у Саюзе пісьменнікаў. Мне ты сказаў: «Змагайся за мяне». І пані Халеру ты спакусіў. А яна павялася, яна наехала на цябе.

- Яна паехала з кахранкам у Польшчу.
- Бачыш, і тут паўтор. Калі я ездзіла з кахранкам у Літву, думала, што пабачу зусім іншую рэакцыю ад цябе. Думала, ты мяне спыніш, не пусціш, а ты прывёў мяне на вакзал. Ты і яе прывёў на вакзал? Я не арыгінальная, а ты паўтараешся.
- Секс — ланцуг паўтораў.
- Дай мне цыгарэту. Запальнічка ў мяне ёсць. Не працуе, яна не працуе. Здохла...
- Пані Чу шпурляе мёртвую запальнічку ў цемру.
- Зараз і я табе нешта раскажу. Пачакай крышачку... Яшчэ крышачку...
- Цыгарэта падае ў лужыну.
- Да мяне прыядзжае немец.
- Ён жа паляк.
- Я расказала яму пра сваё паскуднае жыццё. Пра мужа, які сыходзіць і вяртается, пра твае тэлефонныя званкі з раніцы, удзень і пасярод ночы. Ён прыедзе. Але чамусыці адносіны з табою мне дараўшэйши за адносіны з ім. Я хацела б усё адкруціць назад. Каб не было майго плачу па горкай долі. Каб не было ягонага абязцяня прыехаць. Каб не было тваёй пані Ха.
- А можа, табе пашанцуе з гэтым польскім немцам, з тваім нямецкім палякам?
- Не.

* * *

Беларусы аддаюць прыгажосць беларускам. Несвядома, за праста так, бязмэтна — аддаў і забыў. А Літаральнік не аддаў, падумаў і пакінуў сабе. Ён аддае частку таленту: яго, як грошы, чым болей аддаеш, tym болей вяртается, чым далей кідаеш, tym большая верагоднасць знайсці. Бярыце ягоны талент, дарагія Беларускі, трymайце, колькі панясеце. Панеслі і нарадзілі...

* * *

Вершы пра беларусак пішуць, безліч рыфмаў і метафараў, радкоў і песень. У беларускую жанчыну ніхто яшчэ каменем не кінүў. Чаму не кінүў? Нашто пра камень верш складаць. Так і застаўся камень у руцэ беларуса Лі. Кіне, раней ці пазней. Часцяком Літаральніку хочацца замандзячыць каменем у пераносце беларускі, паміж бела-бела-празрыста-блакітных вачэй. Вось яна кажа нахабным голасам: «А хто ты мне, каб асуджаць?» Сапраўды, хто такі Лі? Той, у каго ёсць камень. Той, хто любіць, кахае, шкадуе яе — сваю неадзіную шматаблічную Беларуску.

* * *

Для тых, хто зусім не ведае Літаральніка, варта зазначыць: у яго ёсць яшчэ жонка і дачка. Для тых, хто добра ведае Лі, не сакрэт, што ў яго дзве жонкі і дзве дачкі, і ўсе яны любімыя.

02.06.2001—26.12.2001